

Jacco Vonhof, voorzitter van MKB-Nederland:

“Ondernemers hebben winst nodig om te kunnen investeren in onze toekomst”

Mkb-ondernemers hebben hun fors gestegen kosten in 2022 vaak maar voor een klein deel kunnen doorberekenen aan hun klanten. Samen met een toenemende vraag heeft dit zich vertaald in een weliswaar stevige omzetgroei maar ook in een sterk achtergebleven winstgevendheid. Een zorgelijk plaatje, vindt Jacco Vonhof, voorzitter van MKB-Nederland. Zeker gezien de investeringen die nodig zijn voor bijvoorbeeld de energietransitie. “Ondernemers moeten erop kunnen rekenen dat de grote problemen die er spelen – van klimaat en arbeidsmarkt tot stikstof en woningbouw – niet tot het aantreden van een nieuw kabinet blijven liggen.”

Het mkb zag zich vorig jaar geconfronteerd met forse kostenstijgingen. Grondstoffen werden duurder, maar bijvoorbeeld ook transport, personeel en natuurlijk energie. De hogere kosten hebben de meeste bedrijven slechts voor een klein deel kunnen verrekenen in hun prijzen, waardoor onderaan de streep weinig overbleef. Te weinig, vindt Vonhof, als je bedenkt

welke steeds groter wordende investeringsvraagstukken er liggen. “Bedrijven hebben winst nodig om het vermogen te versterken, zodat ze weerbaar zijn voor slechtere tijden. Maar nog veel belangrijker, winst en vermogen zijn nodig om te investeren in de toekomst. Kijk bijvoorbeeld naar de klimaatopgave, de digitaliseringsbehoefte en personeel. Om daarin de benodigde

stap naar voren te kunnen maken, is een gezonde winstontwikkeling essentieel.”

Als we kijken naar de cijfers over 2022, zien we echter dat de winstgroei met 1,5% uitzonderlijk zwak was. Voor het eerst in jaren zag meer dan de helft van de bedrijven de winst zelfs teruglopen. En daarmee dus ook de mogelijkheid om te

“

DNB, lees dit rapport van SRA, dan zie je dat mkb-ondernemers al interen op de winst. Het mkb heeft de winst nodig om gezond te blijven en te kunnen bijdragen aan de opgaven waar we met zijn allen voor staan.

”

investeren in de belangrijke opgaven die er liggen, vult Vonhof aan. “Tel daarbij op dat de kredietwaardigheid is afgenomen en de rente verder zal oplopen. Het is voor ondernemers al ingewikkeld om financiering te krijgen en door de hogere rente lopen de kosten hiervoor ook nog eens op. Verder zien we voor 2023 een afvallende economische groei en zelfs dreigende krimp en gemiddeld zijn de cao-lonen al meer dan 8% gestegen. Wat betekenen al deze ontwikkelingen voor 2024 en daarna? Als de winsten in het mkb echt verder inzakken en investeren voor ondernemers nog moeilijker wordt, ligt er voor ons allen een enorme uitdaging.”

Innovatiekracht

Die uitdaging ligt er vooral voor het kleinere mkb, constateert Vonhof. De echt grote bedrijven zijn vanwege hun positie in de keten en marktmacht beter in staat om de hogere kosten door te berekenen en hun winstgevendheid op peil te houden. Bovendien kunnen zij over het algemeen eenvoudiger aan financiering komen.

Het merendeel van het mkb bestaat echter uit microbedrijven. “Bij deze bedrijven zit innovatie vaak in de genen en zij hebben de potentie om gezond te groeien en goede oplossingen te zoeken en te vinden voor alle grote vraagstukken die er liggen. Maar voor deze ondernemers wordt het steeds moeilijker en duurder om aan financiering te komen voor alle noodzakelijke ontwikkelingen die in aantocht zijn.”

Wat als dus bedrijfsomvang bepaalt wie er meekunnen en de noodzakelijke stappen kunnen zetten? Geen wenselijk scenario, vindt Vonhof. “Als het micro-mkb op achterstand komt, raakt alles uit balans. Dat zou voor onze economie en de totale breedte van het bedrijfsleven bepaald geen goede zaak zijn. Voor klanten trouwens ook niet, want je wilt graag een breed aanbod van groot naar klein. Als kleine ondernemers bezwijken onder de gevolgen van de huidige ontwikkelingen en grote bedrijven alsnog verder consolideren, dan wordt de economie eenzijdiger en verliezen we het broodnodige innovatieve vermogen van juist de microbedrijven.”

Rem op de loonontwikkeling

Een van de belangrijke ontwikkelingen die ondernemers parten speelt, zijn de oplopende loonkosten. In mei zijn de nieuwe loonafspraken volgens werkgeversvereniging AWWN uitgekomen op gemiddeld 8,2% en dat betekende de zestiende maand van een opwaartse trend in loonafspraken. De cao-lonen zullen naar verwachting nog wel even blijven stijgen. Vonhof ziet echt het belang van loonontwikkeling voor werknemers die te lijden hebben van de

hoge inflatie, maar vindt het huidige hoge niveau van de loonafspraken, net als AWWN, reden tot zorg. “Ten eerste levert een bruto loonstijging in een cao veel te weinig extra netto besteedbaar inkomen op voor de werknemer. Het uiteindelijke echte effect in de portemonnee is vrijwel nihil, want een groot deel van het geld dat is bedoeld voor extra besteedbaar inkomen van de werknemer verdwijnt rechtstreeks in de staatsruif. Terwijl de ondernemer dus wel de fors hogere kosten heeft.”

Daarnaast bestaat volgens Vonhof het risico van een loon-prijsspiraal. De hogere loonkosten worden vertaald naar hogere prijzen die vervolgens weer leiden tot hogere looneisen. Ook De Nederlandsche Bank (DNB) benoemde dit risico onlangs. In *Het Financieele Dagblad* riep DNB bedrijven in dit kader op tot een ‘beheerste winstgroei’, door hogere lonen ten laste te laten gaan van het resultaat. Onzin, vindt Vonhof. “DNB, lees dit rapport van SRA, dan zie je dat mkb-ondernemers al interen op de winst. Er is al een neerwaartse trend aan de gang en het is maar de vraag of dat goed is voor ons allemaal. Het mkb heeft de winst nodig om gezond te blijven en te kunnen bijdragen aan de opgaven waar we met zijn allen voor staan.”

Het moet anders, benadrukt Vonhof. “Om gezamenlijk een goede remweg op de loonontwikkeling te bouwen, moeten werkgevers met de overheid en de vakbonden in gesprek. Hoe brengen we dit met elkaar tot een goed einde? Hoe zorgen we ervoor dat werknemers wel meer besteedbaar inkomen overhouden en belang hechten aan hun ontwikkeling en andere arbeidsvoorwaarden? Hoe kunnen we eerlijker belonen en ook meer flexibiliteit in de beloning aanbrengen, in plaats van slechts generieke cao-verhogingen doorvoeren? We zien dat de overheid maar extra geld blijft uitgeven, waardoor de economie oververhit blijft. Als we de Europese Centrale Bank en DNB vervolgens hun gang laten gaan, zal de rente nog verder stijgen om de economie af te remmen. Met als gevolg dat, zoals ik al aangaf,

“

Om gezamenlijk een goede remweg op de loonontwikkeling te bouwen, moeten werkgevers met de overheid en de vakbonden in gesprek.

”

ondernemers nog moeilijker aan financiering kunnen komen en hun kosten verder oplopen. Dit is een trend die we echt moeten doorbreken.”

Nu stappen zetten

Er zijn genoeg zorgelijke ontwikkelingen te ontdekken in de cijfers over 2022, waar het kabinet – ook nu het demissionair is – oog voor moet hebben, vindt Vonhof. “Ondernemers hebben stabiliteit, duidelijkheid in beleid en daadkracht in de uitvoering nodig om te kunnen investeren in de grote vraagstukken die er liggen. Veel ondernemers snappen heel goed dat ze nu stappen moeten zetten, maar dat kunnen ze niet alleen. De bank ziet bijvoorbeeld allerlei risico's als bedrijven voor groene financiering aankloppen. Niet alleen staat de kredietwaardigheid gemiddeld wat onder druk, ook leveren groene investeringen over het algemeen geen geldelijk rendement op. De winst ervan is brede welvaart en een duurzame economie, en voor ons allemaal belangrijk. Om die winst te realiseren, hebben we instrumenten van de overheid nodig, om banken bij dit soort financieringen iets meer zekerheden te geven. Dat is de ene kant van het verhaal.”

De andere kant is dat ondernemers met eigen middelen investeren in bijvoorbeeld verduurzaming en daar fiscaal gezien enig voordeel mee behalen. Dit soort regelingen is vaak een groot succes. Als dan het budget wordt overschreden, gooit de overheid er echter meteen het deksel op, aldus Vonhof. “Sterker nog, negen van de tien keer is het budget voor zo'n goedwerkende regeling het jaar erop kleiner. Ik zou de overheid willen oproepen om deze budgetten juist te verruimen. En ook om de toegang tot subsidieregelingen te vereenvoudigen, want het is vooral voor micro-ondernemers een zoektocht. Soms zijn ze net zoveel geld kwijt aan de specialist die ze ervoor moeten inschakelen als ze vanuit de regeling krijgen voor hun investering. Dus maak het simpel, zorg dat de regelingen breed en goed toegankelijk zijn en dat er geen plafond op zit. Het is immers voor de goede zaak en cruciaal als je de cijfers van SRA over 2022 in ogenschouw neemt. De klimaatambities worden er niet kleiner op, de energietransitie moet sneller. Dan moet je als overheid mensen de mogelijkheid geven om ermee aan de slag te gaan. Dat is ook alvast een oproep van MKB-Nederland voor een volgend kabinet. Hou op met meer beleid, focus op de uitvoering. Ondernemers kunnen dat als geen ander. Maar dan moeten ze wel voldoende middelen hebben.” •

